SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Asiantuntijalausunto
Projektipäällikkö Outi Viitamaa-Tervonen
Eduskunta 4.6.2021

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto työelämä-ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen vuosikertomukseen 2020 K3/2021 tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle palkkatasa-arvoa ja varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnitelmia koskien

Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto (tasa-arvovaltuutetun toimintakertomus eduskunnalle (2018 K22/2018 vp – EK 49/20218) pyrkii osana palkkatasa-arvon kehittämistyötä kehittämään menetelmän, jolla töiden vaativuutta on mahdollista vertailla toimialojen välillä. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus kunnianhimoisesta ja vaikuttavasta samapalkkaisuusohjelmasta. Valtioneuvoston tulee myös huolehtia siitä, että käytännön tasa-arvotyötä tehdään kaikilla koulutustasoilla varhaiskasvatuksesta lähtien. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että velvoittavista tasa-arvosuunnitelmista säädetään varhaiskasvatuksessa.

Kohta3. Menetelmä, jolla töiden vaativuutta on mahdollista vertailla eri toimialojen välillä

Hallitus edistää palkkatasa-arvoa laajalla hallitusohjelman mukaisella toimenpidekokonaisuudella. Tähän kuuluvat muun muassa tutkimus- ja kehittämishankkeet Samanarvoinen työ ja työehtosopimusten sukupuolivaikutusten arviointi sekä samapalkkaisuusohjelma 2020-2023.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimesta toteutetaan laaja tutkimus- ja kehittämishanke Samanarvoinen työ. Hanke käynnistyi 1.3.2021 ja sen toteuttaa Mandatum Life Palvelut. Hanke tutkii samapalkkaisuuden kannalta keskeisten työehtosopimusten palkkausjärjestelmien työn vaativuuden arviointia. Se arvioi työn vaativuuden arviointivälineitä ja niiden toimivuutta palkkatasa-arvon ja samanarvoisen työn kannalta. Se kehittää myös lähtökohdat töiden samanarvoisuuden määrittelemiseksi tasa-arvolaissa. Samanarvoinen työ –hanke tekee johtopäätökset siitä, mitä nykyistä yhtenäisemmät työn vaativuuden arviointikriteerit ja menetelmät vaativat eri toimialoilla ja tehtävissä. Kumppaneita ovat työmarkkinajärjestöt ja työorganisaatiot. Hanke toteutetaan osin pilottitutkimuksena. Tutkimus- ja kehittämishanke päättyy 15.11.2022.

Samanarvoinen työ -hanke vahvistaa samanarvoista työtä työn vaativuuden arvioinnissa ja tasa-arvolain lähtökohdissa. Se luo osaltaan edellytyksiä erityisesti naisenemmistöisten alojen ja työtehtävien palkkauksen parantamiseen.

Työehtosopimusten sukupuolivaikutusten arviointi – tutkimus- ja kehittämishanke on valmistelussa ja pyritään aloittamaan syyskuussa 2021. Hanke arvioi joidenkin keskeisten työ- ja virkaehtosopimusten sukupuolivaikutukset samapalkkaisuusnäkökulmasta ja tekee suosituksen

sopimusten sukupuolivaikutusten arviointiin koko työmarkkinoille. Vaikutusarvioinnin tekee ulkopuolinen ja riippumaton tutkija.

Samapalkkaisuusohjelma 2020-2023

Hallituksen ja työmarkkinakeskusjärjestöjen samapalkkaisuusohjelma on sovittu ja sen toteutus on aloitettu. Naisten ja miesten palkkaeron kaventamista tavoitellaan palkka-ja sopimuspolitiikan, palkkausjärjestelmien ja palkkatietämyksen keinoin sekä segregaation purkamisella ja työn ja perheen yhteensovittamisella. Työmarkkinakeskusjärjestöt muun muassa päivittävät järjestöjen työehtosopimusten sukupuolivaikutusten arviointia koskevan suosituksen. Työmarkkinakeskusjärjestöt tekevät myös työ- ja virkaehtosopimusosapuolille kyselyn siitä, millä tavalla sopimuksissa edistetään työn vaativuuteen perustuvia tai muita tasa-arvon elementtejä ja mitkä toimet tukisivat samapalkkaisuutta.

Kohta 4. Sukupuolten tasa-arvon suunnitelmallinen edistäminen eri koulutusasteilla ja varhaiskasvatuksessa sekä velvoittavat tasa-arvosuunnitelmat varhaiskasvatuksessa

Hallitus edistää sukupuolten tasa-arvoa suunnitelmallisesti eri koulutusasteilla ja varhaiskasvatuksessa. Hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa 2020-2023 on useita toimenpiteitä tasa-arvon lisäämiseksi varhaiskasvatuksessa ja eri koulutusasteilla.

Hallituksen esitys varhaiskasvatuksen velvoittavista tasa-arvosuunnitelmista on valmisteltu yhteistyössä oikeus- ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Lausuntokierros toteutetaan loppuvuodesta 2021, hallituksen esitys valmistuu talvella 2022.

Asiaan liittyy yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus, jonka käsitteleminen aloitetaan työryhmässä 10.6. Työryhmän tehtävänä on selvittää ja arvioida yhdenvertaisuuslain ja muun siihen liittyvän sääntelyn toimivuuden ongelmakohtia ja mahdollisia muutostarpeita. Tehtävänä on muun muassa selvittää mahdollisuutta laajentaa yhdenvertaisuuslain mukainen edistämis- ja suunnitteluvelvoite myös varhaiskasvatukseen hallitusohjelman mukaisesti.